

kijk-Wijzer

Een belijdenis als een gedicht, een gedicht als een getuigenis. Beelden, dromen, niet te benoemen gedachten en gevoelens. Iets dat blijft hangen tussen vermoeden en een schijnwerkelijkheid.

intro

Vasthouden of loslaten?

Geloven is vooral een toestand, een vertoeven in onzekerheid. Het heeft niets te maken met een vaststaand beeld van zus en zo moet het gaan of zo moet het zijn. Maar toch heeft het ook wel te maken met vertrouwen hebben dat het, dat alles: 'God en de schepping en het menselijk leven' in een bepaalde setting is ingebed.

Dit laatste is wel vaag, maar we moeten het ermee doen. Meer hebben, nee, meer krijgen we niet. Maar wat willen we daarvan en daarin vasthouden? En wat loslaten? We zoeken antwoorden, maar krijgen die vaak niet. En toch... is er iets, iets dat ons verontrust, dat ...

'dat wij onze rust niet vinden in de zekerheid van wat wij belijden, maar in verwondering over wat ons toevallig en geschonken wordt; dat wij onze bestemming niet vinden in onverschilligheid en hebzucht. Maar in wakkerheid en verbondenheid met al wat leeft; dat ons bestaan niet voltooid wordt door wie we zijn en wat we hebben, maar door wat oneindig groter is dan wij kunnen bevatten.'

Een belijdenis als een gedicht, een gedicht als een getuigenis. Beelden, dromen, niet te benoemen gedachten en gevoelens. Iets dat blijft hangen tussen vermoeden en een schijnwerkelijkheid. Als we het zo schrijven lijkt het alsof we nooit komen te weten wat we kunnen loslaten en wat we vooral moeten vasthouden. Nee, er is inderdaad geen recept voor, dat iedereen zo maar kan toepassen op

zijn of haar leven. De smaak van ieders leven alleen al is een andere. En dan is er nog een keuze in ingrediënten: wat moet er in het recept, en wat vooral niet. Daarna komt de receptuur: hoe je het kunt klaarmaken? Hoe kun je het op smaak brengen? Welke kruiden, welke specerijen? De vertrouwde geur kan zomaar ook sleets en muf worden, zodat het nergens meer toe dient. Maar met een nieuw en onverwacht recept kan je de smaak weer terugbrengen en kan het je prikkelen tot een verlangen naar experiment en laten ontdekken van onvoorziene mogelijkheden. Durven wij het aan? Durven wij vastgeroeste zekerheden los te laten? Juist in het loslaten vinden we dan de zekerheid van ons bestaan en ons geloven, ja, in Wat of Wie? Leest u vooral al de aangeleverde kopij, nee verblindt u het, mis geen tittel, geen komma. Veel inspirerend lees- en overpeins-plezier.

HvdW

Geloof het of niet

Loslaten betekent niet ontkennen, maar accepteren. Loslaten betekent minder bang zijn en meer vertrouwen.

Mij inspireren daarbij mensen die de weg van het hart en de weg van vertrouwen gaan. De weg van houvasten durven - soms moeten - loslaten en een sprong in het diepe wagen. Soms zijn dat heel gewone mensen

Geloofsthema's

'Houvast'

dat is het jaarthema van de Remonstranten dit jaar.

Sommige Remonstranten krijgen bij het woord 'Houvast', als dat geassocieerd wordt met geloof, al meteen de kriebels. Zijn wij niet bij uitstek de club, waar niet geleund wordt op gelovig houvast, op

rotsvaste zekerheden, maar waar ook twijfel er mag zijn en de moeilijkste vragen gesteld mogen worden?

Maar houvast is iets wat ieder mens bewust of onbewust zoekt. Elke tijd stelt daarbij zijn eigen vragen: levensvragen. De vraag: 'Wat is de zin van het leven? Is er een zin? En hoe moeten we leven, wat moeten we doen?' is van alle tijden. En elke tijd probeert daar een eigen antwoord op te geven. Dat antwoord is vaak tijdgebonden. Veel van ooit houvast gaf staat nu op losse schroeven? Zou er zoiets bestaan als een 'onvoorwaardelijk houvast'?

Ik denk dat wij bijna allemaal momenten hebben gehad waarop wij ineens oude vertrouwde beelden, overtuigingen, meningen los lieten of los moesten laten, en toen ervaren hebben dat het mogelijk is om op een totaal andere manier naar de werkelijkheid te kijken.

En meestal gebeurt dat bij een heel ingrijpende gebeurtenis, iets heel moois: het ontluiken van een liefde, de geboorte van een kind of juist iets heel moeilijks: een heel groot verlies, van een geliefd mens of van je gezondheid. Of op de momenten dat je twijfelt aan alles. Misschien dat dat inbreken van een 'andere werkelijkheid' juist op die heel scherpe momenten mogelijk is. De momenten waarbij je verstand stilstaat.

'..... wij bijna allemaal momenten hebben gehad waarop wij ineens oude vertrouwde beelden, overtuigingen, meningen los lieten of los moesten laten, en toen ervaren hebben dat het mogelijk is om op een totaal andere manier naar de werkelijkheid te kijken'

Een moment van loslaten en dan zien met nieuwe ogen

Wat moet je doen om zover te komen?

Of zou je juist niet iets moeten doen? En iets moeten laten?

De Bijbel vertelt ons heel wat verhalen over mensen die moesten leren loslaten. Vertrouwend loslaten. Hun vaste woonplaats, hun toekomstdromen, hun zekerheden. Ook in dat opzicht is de Bijbel een realistisch boek – het vertelt over vreugde en verdriet, over strijd en overwinning, over recht en onrecht. Wat de mensen in die verhalen overkomt, overkomt ons nog steeds. Soms is het leven een hemel op aarde, soms is het lood - en loodzwaar.

En in al dat wisselend tij worden we aangespoord om ons niet vast te klampen. Niet aan het breekbare geluk, niet aan de soms verpletterende wanhoop.

Dat betekent niet dat je niet voluit mag genieten van je geluk, het betekent ook niet dat als je loslaat het verdriet en de zorgen die ermee gepaard gaan, weg zijn, dat we er niet meer aan denken, de pijn niet meer voelen.

Loslaten betekent niet ontkennen, maar accepteren. Loslaten betekent minder bang zijn en meer vertrouwen.

Mij inspireren daarbij mensen die de weg van het hart en de weg van vertrouwen gaan. De weg van houvasten durven - soms moeten - loslaten en een sprong in het diepe wagen. Soms zijn dat heel gewone mensen. Je eigen oma kan zo'n mens zijn.

Mensen die heel bewust kiezen voor zo'n weg zijn de mystici. Zij gaan op zoek naar het geheim. Moderne mystici zoals Dag Hammarskjöld en Ety Hillesum of antieke mystici, zoals Meister Eckehart, die leefde van ongeveer 1260 tot 1326. Hij was een dominicaan, een theoloog die een buitengewone geleerdheid paarde aan

een praktisch, gezond verstand. Want het gaat - om dat is nog maar eens duidelijk te zeggen - niet om zweverigheid bij de weg van het hart.

Het gaat om leven vanuit compassie, met je medemens, de wereld en met jezelf. En erop vertrouwen dat God niet ver weg is. Volgens Eckehart schuilt God in onze ziel. Diep in ons onze ziel daar is God te vinden.

En tegelijk zegt hij dat wij God niet kunnen benoemen. Je kunt Hem niet pakken: niet in woorden, niet in beelden en niet in betekenissen. Eckehart beschrijft ook hoe we dit doel, die eenheid met God kunnen bereiken. Dat is geen eenvoudige weg. Het begint ermee zonder 'waarom' te vragen alles doen wat ons te doen staat in het leven.

Onbaatzuchtig, niet uit op eigenbelang, maar ook niet op een verklaring.

Wij mensen zijn bedoeld als kanalen van de liefde van God, wij zijn Gods doorgeefluik. Zijn handen en voeten en stem. En als we dat vergeten zijn we beperkt in ons mens-zijn. Als wij contact maken met die goddelijke vonk, met de goddelijke liefde in ons.

Dan valt alles weg wat ons van anderen onderscheidt, want iedereen heeft die vonk! Dan beseffen we hoe alles samenhangt en dan wordt compassie onze eerste natuur.

De vredesweek bepaalt ons ieder jaar weer bij al die dingen die vrede in de weg staan en bijna al die dingen hebben te maken, denk ik, met schijnhouvasten.

Het vasthouden aan schijnhouvasten en die liggen in deze wereld voor het opscheppen, materieel en immaterieel, leidt bijna zonder uitzondering tot ongelijkheid, en zo tot onvrede. De voorbeelden zien we overal om ons heen.

Het loslaten van de schijnhouvasten in het besef dat wij allemaal dat goddelijke vonkje hebben, dat wij allemaal het recht hebben om als mensen waardig te leven, dat wij allemaal afhankelijk zijn van elkaar, dat wij elkaar nodig hebben en dat compassie het sleutelwoord is, dat kan leiden tot wat je een onvoorwaardelijk houvast zou kunnen noemen en zo tot vrede.

Een vrede die alle verstand te boven gaat.

Roos Ritmeester

Wij mensen zijn bedoeld als kanalen van de liefde van God, wij zijn Gods doorgeefluik. Zijn handen en voeten en stem. En als we dat vergeten zijn we beperkt in ons mens-zijn. Als wij contact maken met die goddelijke vonk, met de goddelijke liefde in ons.

buitenstebinnen

1. **'Hoe ik talent voor het leven kreeg'** van Rodaan al Galidi
2. **'Heb je hem weer', 24 preken voor sceptici en andere gelovigen**, van Janneke Stegeman theologe des Vaderlands
3. **'Vrijheid': een gedicht van de Palestijnse dichter Mahmoud Darwish**

Loslaten - houvast ...vrijheid en veiligheid

In de zomer hebben we nog twee weken gekampeerd in Nederland. Twee weken met wisselend weer en op twee verschillende campings; twee heel verschillende 'sferen' of culturen.

In die weken las ik 'Hoe ik talent voor het leven kreeg' van Rodaan al Galidi en ik las enkele preken uit 'Heb je hem weer', 24 preken voor sceptici en andere gelovigen, van Janneke Stegeman theologe des Vaderlands, een preek over het bouwen van torens, Babel, over vrijheid en veiligheid. Één van haar lezingen is een gedicht van de Palestijnse dichter Mahmoud Darwish (zie elders in dit blad). Zij gaat lekker vrij met teksten om (vrijzinnig?) en weet ze treffend te koppelen aan wat mensen nu vaak bezig houdt.

Op de dag dat ik het boek uitlas, las ik in de zaterdagkrant over hoe een grote groep asielzoekers in Schwerin, voormalig Oost-Duitsland, hun weg in de Duitse samenleving zoekt en wat er voor nodig is om dat succesvol te kunnen doen.

Deze teksten riepen in mij vragen op. Wat kun je loslaten in je leven zonder dat het je menszijn aantast? Wat heb je juist heel hard nodig om je aan vast te houden om mens te kunnen zijn?

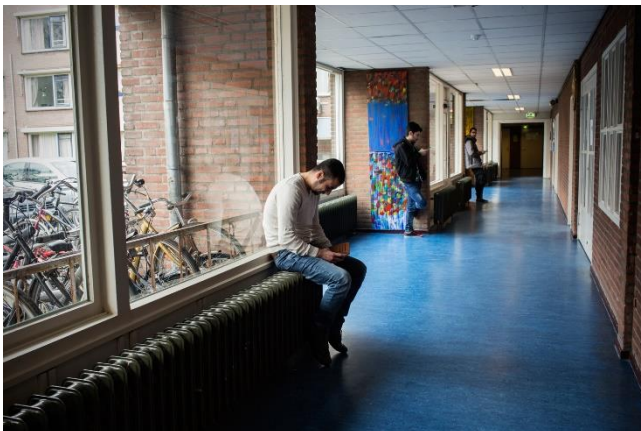
Drie heel verschillende teksten, maar wel met een vergelijkbare ondertoon. In het boek vertelt Rodaan over hoe Semmier, een Iraakse asielzoeker, vele jaren in het AZC verblijft met 500 andere mensen, zichzelf (bijna) verliest en ziet hoe anderen zichzelf echt kwijt raken. In de preek neemt Janneke ons mee in haar gedachten over de relatie tussen veiligheid en vrijheid vanuit bijbels perspectief

en het denken daarover in onze samenleving. zij gebruikt daar o.a.: de tekst van Mahmoud voor, een Palestijnse dichter die vanuit zijn eigen ervaring van onvrijheid, ofwel bezetting, schrijft over vrijheid. Tot slot het krantenartikel: we lezen hoe het perspectief van mensen verandert als ze vluchten, hoe ze in een totaal andere samenleving met andere (veelal ongeschreven) regels hun weg moeten!, vinden. De drie teksten gaan ze over hoe de mensen die in een land leven en mensen die daar 'nieuw' binnen komen, omgaan met die nieuwe situatie. Hoe vreemd ben je voor elkaar, hoe verschillend zijn de culturen die je je hebt eigen gemaakt en hoe bepaalt dat je omgang met elkaar.

Er komen dit jaar veel minder vluchtelingen naar ons land, maar ons denken over grenzen en veiligheid wordt eerder sterker. Ook de maatregelen die landen nemen om de 'toestroom' in te perken lijken wel toe te nemen. Velen in ons land vinden het dan ook spannend wat hierover in het regeerakkoord komt. Dit punt brengt scheiding teweeg.

Naar de teksten.

Eerst even over Semmier. Hij vlucht Irak uit, omdat hij na zijn studie voor civiel ingenieur zijn militaire dienstplicht moet vervullen onder het regime van Saddam Hoessein. Hij wil en kan niet meewerken aan de wreedheden die de militairen moeten uitvoeren. Hij vlucht en doet er jaren over om in Nederland aan te komen. Hij komt na enkele weken opvangcentrum vlakbij Schiphol in een AZC aan de kust terecht.

Semmier (blz. 442):

Toen ik niet meer kon slapen en ook niet meer echt wakker werd en op die moeizame lijn tussen wakker worden en slapen verbleef, voelde het alsof ik in mijn slaap alles kon horen in het AZC, en nog verder dan de blauwe, groene en gele afdeling. Als ik wakker werd, had ik hoofdpijn en was ik alleen maar moe, maar diep in slaap vallen lukte niet. Ik liep door de gangen om moe te worden, maar voelde al na een paar minuten dat mijn spieren niet goed konden bewegen. Het was niet bedreigend, want vele asielzoekers die er verbleven hadden er last van, maar vervelend was het wel.

Vrijheid is mogelijk waar mensen erin slagen het samen uit te houden, in vrije verbondenheid. Het tegengestelde van vrijheid is gek genoeg niet gebonden zijn, maar eerder gebrek aan mogelijkheden om je leven vorm te geven en in vrijheid verbindingen aan te gaan. Dat betekent dat je keuzes moet maken om vrijheid gestalte te geven. Vrijheid heeft daarom juist wel te maken met verbinding.

Over de preek van Janneke: de Bijbelse bouwers van de toren in Babel zochten de veiligheid van een volk met 'de neuzen dezelfde kant uit' en bouwden een steeds hogere toren, een veilige burcht van gelijkgestemden om angstig je toevlucht in te kunnen zoeken. In Europa lijken wij volgens haar wel een beetje op die Babyloniërs. We laten ons vrijheidsdenken steeds meer sturen door angst en verbinden vrijheid met veiligheid (daarvoor geven we ook vrijheden op, hoe ironisch).

Janneke (blz.36):

Vrijheid krijgt betekenis als je het invult Het tegengestelde van vrijheid is gek genoeg niet gebonden zijn, maar eerder gebrek aan mogelijkheden om je leven vorm te geven en in vrijheid verbindingen aan te gaan. Dat betekent dat je keuzes moet maken om vrijheid gestalte te geven. Vrijheid heeft daarom juist wel te maken met

verbinding. Met gemeenschap dus. Vrijheid is mogelijk waar mensen erin slagen het samen uit te houden, in vrije verbondenheid.

Semmier (blz. 442):

Ik besloot het idee te accepteren dat ik voor onbepaalde tijd in het AZC woonde. Dat het mijn huis was, mijn land. Dat gaf mij een beter gevoel dan wanneer ik verwachtingen bleef koesteren. Wat een asielzoeker kapot maakt, zijn verwachtingen....

Het laatste citaat geeft de houding van Semmier weer als hij al bij zeven jaar in het AZC verblijft zonder te weten of hij asiel krijgt. Hij verliest daardoor alle hoop en verwachtingen voor een toekomst. Hij kan na zovele jaren in een soort niemandsland zijn leven nog steeds niet vorm geven, die mogelijkheden krijgt hij niet. Hij mag niet werken, niet studeren. Hij staat stil. Hoewel hij in vrijheid leeft, voelt hij zich als in een gevangenis. Hij voelt zich soms bijna geen mens meer.

Het boek van Rodaan is confronterend als je het leest tegen de achtergrond van de preek van Janneke. Onze angst voor onze veiligheid (ook in Europa) en alle regels en regelingen die daaruit voort vloeien maken het leven van mensen die naar een leven in vrijheid en veiligheid zoeken moeilijk. Velen hebben nauwelijks mogelijkheden om hun leven vorm te geven.

In de preek wordt ons eigenlijk ook al een begin van een handreiking gedaan, doordat Janneke schrijft over mogelijkheden om verbindingen aangaan. Vrijheid en veiligheid worden beiden gediend door het in vrijheid verbindingen aangaan en het samen uithouden in alle verschillen. Hoe moeilijk dat soms ook is. Mens ben je met een ander mens, met andere mensen.

De momenten van verbinding met een ander mens zijn ook de lichtpuntjes voor Semmier, waardoor zijn hoop weer even opblaait.

*Namens uw diaconale commissie
EvdW*

*Gedicht van Mahmoud Darwish (uit: Staat van Beleg)
Zie ook Loslaten – Houvast (EvdW) elders in deze Doorkijk*

Vrijheid

Hoe kan ik mijn vrijheid dragen, hoe draagt zij mij? Waar zullen we wonen na het huwelijk en wat zal ik tegen haar zeggen 's ochtends: heb je geslapen zoals je naast mij hoort te slapen? Heb je gedroomd van de hemelse aarde? Heb je jezelf begeerd? Ben je gezond opgestaan uit je slaap? Drink je thee met me, of koffie met melk? Of heb je liever vruchtensap, of mijn kussen? (Hoe maak ik mijn vrijheid vrij?) Vreemde! Ik ben jouw vreemde niet. Dit bed is jouw bed. Wees losbandig, vrij, oneindig. Strooi mijn lichaam bloem voor bloem uit met je zuchtjes. Mijn vrijheid! Maak me gewend aan jou. Neem me mee naar wat achter de betekenissen ligt, zodat wij beiden één worden! Hoe draag ik haar, hoe draagt zij mij, hoe word ik haar meester terwijl ik haar slaaf ben. Hoe maak ik mijn vrijheid vrij, zonder dat we uit elkaar gaan?

In deze Doorkijk weer een paar speldenprikken bij het thema vasthouden of loslaten? (iets meer houvast dan loslaten) uit het boekje 95 speldenprikken n.a.v. Het Lutherjaar, 500 jaar geleden de 95 stellingen van Luther.

De kerstboodschap ligt tegenwoordig in het winkelwagentje.

Hoeveel deuren we ook achter ons dicht doen, er blijft er altijd één voor ons open.

buitenstebinnen

Waar zamelen we voor in?

- **29 oktober: *Inloophuis Domino Gouda***
- **26 november: *Diaconaal Centrum Pauluskerk Rotterdam***
- **25 december: *Solidaridad***

29 oktober: *Inloophuis Domino Gouda*

Dit voorjaar was er een bestuurslid van Domino bij onze sobere maaltijd. Hij vertelde over de uitgangspunten van het inloophuis en de vele bezoekers die er komen en het een fijne plek vinden. Degenen bij de maaltijd hadden een goed gesprek met hem en elkaar over eenzaamheid en het belang van een plek als Domino. Toen zamelden wij geld in voor Domino en de zondag erna tijdens de dienst ook.

Wat is inloophuis Domino?

De Stichting Inloophuis Domino heeft tot doel om vanuit een christelijk sociale levensvisie, sociaal en maatschappelijk zwakkeren een plaats te bieden waar zij welkom zijn. Alle bezoekers zijn welkom, ongeacht religie of afkomst.

Het Inloophuis bindt de strijd aan tegen de eenzaamheid in onze maatschappij door een luisterend oor te bieden. Het is een unieke 'huiskamer'. Wie wil, kan vrijblijvend binnenlopen voor een kop koffie of thee, een gezellig praatje, een spel of zomaar.

Vier keer per week wordt 's avonds een warme maaltijd geserveerd. Eén keer per week 's middags een seniorenmaaltijd. Vanaf het begin is ervoor gekozen om vanuit een christelijke identiteit te werken. Deze wordt (alleen) uitgedragen door praktische hulp.

Het Inloophuis wordt aangestuurd door een stichtingsbestuur. Het bestuurslid P&O begeleidt de twee parttime coördinatoren. De

coördinator vormt samen met de stafleden de staf voor de vrijwilligers. De belangrijkste taak van de coördinator is het aansturen van de ruim 90 vrijwilligers. Bestuursleden en vrijwilligers werken geheel op vrijwillige basis en ontvangen hiervoor geen geldelijke beloning. De coördinator wordt conform de cao welzijn & Maatschappelijke dienstverlening beloond.

Een donatie kunt u overmaken naar rekeningnummer:
NL88 INGB 0001773245 t.n.v. Vrienden van Inloophuis Domino

26 november: *Diaconaal Centrum Pauluskerk Rotterdam*

Het Diaconaal Centrum Pauluskerk

komt op voor álle mensen in Rotterdam en omgeving die het zonder hulp niet redden: dak- en thuislozen, verslaafden, psychiatrische patiënten, mensen zonder verblijfsvergunning, mensen zonder betaald werk, jongeren zonder gevoel voor richting in hun bestaan en kwetsbare ouderen. Uitgangspunt voor de Pauluskerk is het belang en het 'perspectief op beter' van deze mensen. En dus is ieder mens bij ons onvoorwaardelijk welkom.

Door de haperende economie, zware bezuinigingen op de maatschappelijke opvang, sociale zekerheid en gezondheidszorg en een steeds strenger vreemdelingen- en asielbeleid is het voor veel van onze bezoekers steeds moeilijker geworden zich in onze maatschappij staande te houden. Zonder hulp is het voor hen nauwelijks mogelijk het tij te keren. Juist voor hén willen we er zijn. En via onze activiteiten willen we hen als het even kan weer nieuw perspectief bieden.

Voor de Pauluskerk als Diaconaal Centrum zijn drie kernwoorden van belang: gastvrijheid, laagdrempeligheid en hulp. Iedereen is welkom in de kerk, zonder aanzien des persoons en zonder voorwaarden vooraf.

Helpen betekent niet 'pappen en nathouden'. Helpen betekent mensen opvangen en hun levenskracht versterken, zodat zij na een tijdje hulp van anderen weer op eigen kracht verder kunnen. Hulp betekent ook, dat de Pauluskerk zich inzet voor het veranderen van onrechtvaardige wetten en regels, zodat mensen in de marge niet eeuwig buiten hun schuld in de marge blijven. Helpen is niet iemand steeds een vis geven; helpen is iemand een vishengel geven. En zorgen voor toegang tot viswater.

Voor de ondersteuning van dit werk is de Pauluskerk afhankelijk van giften en ontvangt geen overheidsgeld.

Het diaconaal Centrum Pauluskerk is open voor bezoekers, zeven dagen per week van negen tot negen.

Dit voorjaar was een groepje uit onze gemeente aanwezig bij een stille viering. Dat was heel indrukwekkend (vooral toen iemand van de aanwezigen voor onze groep bad). Na de dienst hadden we mooie gesprekken met andere bezoekers en werden we rondgeleid door het complex door de arts van het centrum. Een bezoek om niet snel te vergeten dus.

Een donatie kunt u overmaken naar rekeningnummer:
NL17 INGB 0005 4507 26 t.n.v. Diaconaal Centrum Pauluskerk

25 december: *Solidaridad*

Help koffieboeren in Colombia, Mexico en Peru

Klimaatverandering is een van de belangrijkste oorzaken van een steeds lagere koffieproductie in Centraal- en Zuid-Amerika. Extreme temperaturen en regens tasten de koffieplanten aan. Slecht bodemonderhoud zorgt bovendien voor bodemerosie, insectenplagen en plantziektes. Doordat de vruchtbaarheid en opbrengst van het land enorm afnemen, voelen koffieboeren zich genoodzaakt regenwoud en bossen te kappen om nieuw land te ontginnen. Ontbossing voor koffieproductie zorgt voor maar liefst 76 miljoen ton CO₂-uitstoot per jaar, met klimaatverandering tot gevolg.

Solidaridad wil deze negatieve spiraal van de koffieproductie stoppen.

De koffieboeren die de klimaatvriendelijke landbouwtechnieken toepassen, verminderden de CO₂-uitstoot in totaal al met meer dan 24.000 ton. Dat zijn goede resultaten, maar nog niet genoeg. De komende drie jaar breidt het Climate Smart-koffieproject daarom uit naar een nieuwe regio in Colombia. Ook wil Solidaridad het project structureel opzetten in Mexico, waar de koffieopbrengst erg laag is: gemiddeld 60 kilo per hectare. (In Colombia gemiddeld 180 kilo.) In Mexico liggen veel kansen om ontbossing en klimaatverandering tegen te gaan.

Koffieboeren trainen

Via het project Climate Smart Agriculture trainde Solidaridad de afgelopen drie jaar 6.385 koffieboeren in Colombia, Mexico en Peru in duurzame landbouwtechnieken. Zoals Walter Gutiérrez. Walter is een relatief kleine koffieboer in het noorden van Peru. Hij leerde het koffie verbouwen van zijn ouders. Op zijn eigen koffieplantage ondervond hij ook hoe moeilijk het is om koffie op een goede manier te verbouwen. Hij worstelde jaren met een koffie van lage kwaliteit en een lage productie. Daardoor was het lastig om rond te komen met zijn gezin. Toch behield hij altijd goede moed. Nu is Walter onderdeel van het Solidaridad-programma, een pionier in Climate Smart-koffieproductie, en een voorbeeld voor vele andere koffieboeren.

Steun koffieboeren zoals Walter en ga klimaatverandering tegen! Met het Climate Smart Agriculture-project dringt Solidaridad de ontbossing terug en vergroot het de koffieproductie en -opbrengst en het inkomen van kleine boeren op een duurzame manier. Door nog meer koffieboeren te trainen om efficiënter en milieuvriendelijker te werken, werken we aan een hogere koffieopbrengst en krijgt een groot aantal gezinnen een menswaardig bestaan met kans op onderwijs en goede gezondheidszorg.

Met uw bijdrage kan iedereen blijven genieten van een lekker kopje koffie en strijdt u samen met SOLIDARIDAD tegen klimaatverandering door koffieproductie.

Een donatie kunt u overmaken naar rekeningnummer:
NL05 TRIO 0212 1854 t.n.v. Solidaridad

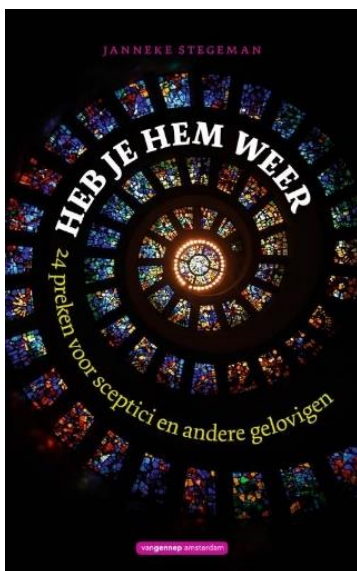
verkenning

Zonder uitzondering betreft ze de vragen die ons nu in onze tijd in onze samenleving bezig houden bijv. met betrekking tot vluchtelingen, integratie, de plek van mensen aan de rand van de samenleving erbij. Als je haar preken leest, ontkom je er niet aan om te reflecteren op je eigen gedachten en zienswijzen. Heel intrigerend!

Voor u gelezen: 'Heb je hem weer'

In het stukje 'loslaten - houvast' elders in het blad schrijf ik over het boek 'Heb je hem weer' van net afgetreden theologe des vaderlands Janneke Stegeman. Zij is bijbelwetenschapper en theoloog. De titel is voor mijn gevoel meerduidelig, waardoor ik er nog niet helemaal uit ben wat ik denk dat hij inhoudt. Het boek bevat 24 preken.

De inhoud van het boek is heel verrassend, heel fris. Verhalen uit de tijd van de bijbelschrijvers leest ze met 'nieuwe' ogen, de ogen van een 'haar', een jonge vrouw in de 21e eeuw. Een vrouw die zelf nadenkt en vragen stelt en tot oorspronkelijke, soms onverwachte gedachten komt. Zonder uitzondering betreft ze de vragen die ons nu in onze tijd in onze samenleving bezig houden bijv. met betrekking tot vluchtelingen, integratie, de plek van mensen aan de rand van de samenleving erbij. Als je haar preken leest, ontkom je er niet aan om te reflecteren op je eigen gedachten en zienswijzen. Heel intrigerend!

Ik merk dat een proces dat zich bij mij al lang geleden aankondigde weer doorgaat. Sommige uitleggen van Bijbelverhalen waren voor mij eerder ballast dan houvast. Er zijn uitleggen die ik heb losgelaten. En Hoe tegenstrijdig het ook klinkt: geloof is daardoor voor mij meer houvast geworden, juist door dat loslaten.

Een voorbeeld is de preek over Ruth, de Moabietische. Zij zegt op enig moment tegen Naomi, haar schoonmoeder, 'jouw volk is mijn volk, jouw god is mijn god'. Janneke vraagt zich dan af of dit een bekeringsverhaal is waarin Ruth de slechte afgodenaanbidders verlaat en zich aansluit bij het heilige volk. Die gedachte en hoe het verder met Ruth gaat, kan aanleiding zijn tot romantische gedachten. Ruth wordt dan een knuffelbare held, als oermoeder van Jezus. Janneke denkt er anders over. Ik ben geneigd te denken 'heb je haar weer' 😊. Zij ziet in Ruth eerder een vrouw die niet bij de pakken neerzit. Die bereid is ongebaande wegen te gaan. Zij verbindt haar lot aan dat van een ander. Ze durft grenzen over te gaan en daar iets te verwachten. Zij legt zich niet neer bij hoe het normaal gaat, durft dromen. Zij durft verandering te brengen en zij houdt de boel bij elkaar!

Tot slot een citaat (blz. 60): *Het is dat inzicht dat Ruth uitspreekt in 'jouw volk is mijn volk, jouw toekomst is mijn toekomst, jouw lot is*

met het mijne verbonden. Je kunt het ook zo zeggen, vrij naar Nelson Mandela 'onze vrijheid is niet compleet als er in Rusland homo's worden onderdrukt, en ook niet als in ons land vluchtelingen gevangen zitten, als in Gaza mensen opgesloten zitten en ook niet als wij onszelf niet toestaan te zijn wie we zijn'.

Het is wellicht makkelijker Ruth en Mandela tot ongevaarlijke knuffelbare helden te maken, terwijl ze ons in feite uitdagen om ook onze veilige plekken te verlaten en in onze idealen te geloven.

Verhalen (EvdW: en zeker bijbelverhalen) spelen een dubbelrol: ze vertellen over wie we zijn, en ook over wie we willen zijn, en over de kanten van onszelf die we liever niet zien.

Het is een spannende tocht om met de laatste 'zoekvragen' onderweg te zijn en te ontdekken wat we moeten loslaten om ons 'houvast' te vinden.

(Janneke Stegeman – Heb je hem weer, 24 preken voor sceptici en andere gelovigen, Van Genneep Amsterdam, ISBN 9 789461 644435)

EvdW

Draag je het leed van de wereld op je schouders, onthoud dan dat je zelf gedragen wordt.

Het fundamentele verschil tussen licht en duisternis is dat het licht wel de duisternis kan verdrijven, maar de duisternis het licht niet.

blik verruimen

Ik geloof juist niet dat het individuele hierbij voorop staat. Gemeenschap is juist ook hierom nodig. Met elkaar, als gelovige mensen, ga je een zoektocht aan naar wat God voor mensen betekende en nu voor ons kan betekenen.

'Al het spreken over boven komt van beneden'

en 'Geloof begint bij jezelf'

Begin september overleed de ras nihilist theoloog Harry Kuitert. Veel gelovigen zijn de afgelopen decennia over hem heen gevallen, totdat hij op het laatst van zijn leven door hen genegeerd werd. Of was het omdat de goegemeente nu ook zo ver is gekomen waar hij al jaren geleden was aanbeland? Hij werd ook wel de tegenpool van Abraham Kuyper genoemd. Waar Kuyper een aanzet toe zou hebben gegeven, dat zou Kuitert juist weer hebben afgebroken. Maar wat had Kuyper voor ogen en in welke tijd leefde Kuitert? Reacties op het leven en sterven van Kuitert komen in verschillende columns in Trouw aan de orde, die van Stevo Akkerman en Ephimenco, maar ook een recensie over Ger Groot die onlangs in Volzin verscheen. Eigenlijk zijn deze drie allen zelf verklaarde atheïsten, maar klopt dat wel altijd? Allemaal vragen en stellingen en veronderstellingen die ter sprake komen in het tweegesprek dat hier op volgt.

Het thema voor het tweegesprek is: 'wat geeft houvast en wat is ballast?' De gesprekspartners: Beppie en Hans van der Waal, verder vernoemd als 'B' en 'H'. B heeft een artikel 'houvast-loslaten' elders in dit blad geschreven en H heeft artikelen over Kuitert e.d. gelezen. Beide zijn een aanzet voor het gesprek. Misschien herkent u zichzelf in dit tweegesprek.

B: Ik ben blij dat ik 25 jaar geleden tijdens mijn studie theologie een boek van Kuitert heb gelezen. 'Algemeen betwijfeld christelijk geloof' was net verschenen. Ik dacht toen: 'Hij durft te schrijven over wat ik ook al lang denk en wat volgens mij veel theologen en andere mensen denken. Geloof heeft wat mij betreft vaak iets van een constructie, teveel dogma. Daar is Abraham Kuyper denk ik debet aan. Het spreken over God vanaf beneden, lijkt minder waard maar het heeft voor mij iets heel waardevols. Mensen ervaren God in hun leven en daar staan ontroerende en schurende verhalen over in de Bijbel. Ik ervaar ook sterk een appèl dat op me wordt gedaan.

H: Dan gaat het over het individuele: hoe God ervaren wordt in het persoonlijke leven. Dan heeft Kuitert toch gelijk gekregen. Mensen vormen een beeld van God, over God. Maar klopt dat dan wel? Het is een construct dat dan door de mens is bedacht.

B: Ik weet niet of het woord 'bedacht' wel is wat ik bedoel. Mensen hebben woorden gevonden voor iets dat ze hebben ervaren. En eigenlijk vind ik het wel grappig dat wij in onze woorden en met onze beelden over God spreken. Hoe zou het ook anders kunnen, want we weten het toch niet, niet precies tenminste... Soms denk ik dat ik God nog het meest op het spoor kom, doordat me iets invalt of dat ik iets hoor dat niet van mezelf komt. Klinkt vaag, maar in onze belijdenis wordt dat verwoordt met 'wat ons toevalt en geschonken wordt'. Soms ook door mensen. Dan zeggen ze iets waar ik mee verder kan.

H: Ja daar ben ik de laatste tijd ook steeds meer van overtuigd geraakt met mijn zoektocht wat nu de drijfveer was van de

Maar ook vraag ik mij wel eens af of het wel allemaal zo is gebeurd? Ik heb daar zo mijn twijfels over. Hoe is het te rijmen dat Mozes de opdracht krijgt om niet te onderhandelen met de volken die hij daar ontmoet, en zelfs volken moet vernietigen? Welke belofte houdt het Beloofde Land dan in?

aartsvaders om het (beloofde?) Land in te gaan. Dat het vaak door mensen ingegeven is. Maar ook vraag ik mij wel eens af of het wel allemaal zo is gebeurd? Ik heb daar zo mijn twijfels over. Hoe is het te rijmen dat Mozes de opdracht krijgt om niet te onderhandelen met de volken die hij daar ontmoet, en zelfs volken moet vernietigen? Welke belofte houdt het Beloofde Land dan in?

B: Zelf geloof ik dat veel teksten uit de Bijbel geschreven zijn tijdens de ballingschap in Babel. Mensen vroegen zich toen af 'Hoe is het zover met ons gekomen?' Ze probeerden terug te gaan naar wat ze aan verhalen overgeleverd gekregen hadden van hun voorouders. Hoe ze in Israël woonden, door hongersnood gedreven weggingen en uit Egypte vandaan weer naar Israël terug gingen (even in een grove lijn). In de verhalen klonk het als land dat beloofd werd als ze een volk naar Gods' hart waren (geworden!). Ik geloof dat beloofd land een 'staat van zijn' is. Die oorlogen die gewonnen werden waren volgens mij meer beelden om achteraf te beschrijven dat ze de nabijheid en steun van God ervaren (zoiets als dat je 'onthoudt' dat het op je verjaardag altijd mooi weer is).

H: Dan lijkt het meer vanuit het individuele op de mens gerichte voorstelling. Dan is het een beeld van God dat dan toch door de mens bedacht is. We kunnen trouwens niet anders. We zullen het moeten doen met de mogelijkheden die we als mensen hebben, en dat is beperkt. Ook bij de aartsvaders. We denken soms dat we met wetenschap ver reiken. Maar ook daarin zullen we met ons menselijk voorstellingsvermogen moeten doen. Aan de andere kant heeft het leven veel te bieden ondanks alle aardse beperkingen. Het leven is een mysterie. Daar draaien we omheen. Is dat iets goddelijks? Die verwondering is voor mij genoeg. Dat schurkt misschien dicht tegen de drie atheïsten aan. Ik denk dat er meer geloof in hen zit dan ze pretenderen. Het goddelijke is voor ons ook niet te bevatten, laat staan te beschrijven: Ephimenco beschrijft hoe hij de meerwaarde ervaart van rituelen boven de lege huls van 'het keer op keer in de fitnessruimte van je ratio te gaan zweten', of bij Stevo Akkerman die de boodschap van Kuitert als een bevrijding ervaart. Maar dat toch te kaal vindt. Hij kan zich beter vinden bij de transreligieuzen zoals Gert Peelen. En Ger Groot die religie denkt te praktiseren zonder een god in intermenselijke in het de ontmoeting met de ander of het

zelf, want 'het moderne subject (mens?) heeft het goddelijke (voor zover die bestaat) als het ware ingeslikt in het innerlijk'.

B: Tsjonge, ik geloof dat ik alleen even op je eerste zinnen reageer.... Ik geloof juist niet dat het individuele hierbij voorop staat. Gemeenschap is juist ook hierom nodig. Met elkaar, als gelovige mensen, ga je een zoektocht aan naar wat God voor mensen betekende en nu voor ons kan betekenen. Dan is het wel leuk om die drie mannen (en ook anderen, vrouwen soms ook) te lezen, om je te laten prikkelen door wat anderen denken. Soms laat ik daardoor dan eigen gedachten of beelden los. Soms merk ik dat ik juist vasthoud aan wat zich van lieverlee uitkristalliseert van Wie mij draagt en een appèl op mij doet!

blik verruimen

'Ik ben een witte vrouw', artikel in Trouw van zaterdag 23 september 2017 van Janneke Stegeman, nu afgezwaid Theoloog des Vaderlands

Het witte privilege laten varen

'Ik ben een witte vrouw', artikel in Trouw van zaterdag 23 september 2017 van Janneke Stegeman, nu afgezwaid Theoloog des Vaderlands (en binnenkort bij ons tijdens een Kruispoortlezing te beluisteren op 8 april 2018!)

Ik (de schrijver van dit epistelkje) ben een witte Europese man en dat kan een geur van onaantastbaarheid geven.

Het lijkt alsof de witte theologie en vooral vanuit het perspectief van mannelijkheid boven de werkelijkheid is verheven. Ze hoeven zich, zo lijkt het, zich niet te verantwoorden. Dat dienen wel de feministen en vooral de Latijns-Amerikaanse, zwarte mensen en 'transmensen' vaak wel te moeten doen. Ze hebben een context, een omgeving, een herkenbaarheid waarover zij verantwoording dienen af te leggen. De witte theologie doet alsof zij universeel is. Zo redeneert Janneke Stegeman, en ik ben het hardgrondig met haar eens. Zij schrijft het volgende in het artikel: "Theologie kan ook worden opgevat als de beschrijving van hoe mensen door de eeuwen heen over God hebben gesproken. Zo'n historische benadering blijft op afstand. Voor mij is een theoloog nooit een neutrale buitenstaander. Theologie formuleert geen universele antwoorden op grote vragen. Pas in de negentiende eeuw werd religieuze waarheid steeds meer gedefinieerd als harde feitelijkheid, in plaats van als vorming van een levenshouding. Dat was een reactie op het waarheidsbegrip van de moderne tijd. Religieuze waarheid werd vastomlijnd, een perkje met gras erom, erbuiten mag je niet. Voor mij is theologie de taal vinden voor wat het nu betekent, in mijn positie, om te verbinden met de christelijke traditie. Dat levert beweeglijke theologie op, want contexten en vragen veranderen in dit gesprek met de traditie steeds. Ik zou zelfs zeggen dat verandering de enige constante is in de christelijke traditie. Traditie die steeds transformeert blijft leven. (...) Waarheid die er dik bovenop ligt, is saai en verstikkend. Het is er al, hoeft niet meer gevonden te worden en daagt niet uit. (...) Geloven is juist gevaarlijk: het is kritisch op de bestaande orde, het is grensoverschrijdend en radicaal. Geloof functioneert op het niveau van het individu en bindt mensen samen tot een groep. Dat maakt het een explosief en effectief middel in handen van volksmenners. Maar in het radicale en verbindende zit precies ook de waarde van geloof. Wie gelooft wil de wereld anders: menselijker, gelijkwaardiger en rechtvaardiger."

Zo ontdoet zij de religie of geloof van haar imago dat alles alleen maar bij het oude blijft. Gelukkig maar: Gooi de (kerk-)ramen maar open en laat de frisse lucht maar binnen komen! Weg met de mufte en verstikkende lucht van dominante onfrisse witte mannen, die het

liefst de ramen dichtdoen omdat dan misschien hun heilig huisje omver geblazen kan worden.

“Theologie is juist spannender en relevanter als het zich van neutraliteit ontdoet.” (...)

“Er is maar één groep voor wie doorgaans erg moeilijk is om de eigen positie te zien, n.l. de witte mannen die op vrouwen vallen en zich prima op hun gemak voelen in hun witte lichaam. Bevrijding van de blinde vlekken die horen bij onze posities is nodig.”

Is praten over witte mannen ‘zwart-wit’?

“Als je veel privileges hebt en nooit echt last van structurele uitsluiting, klinkt een term als ‘witheid’ of ‘wit privilege’ vervreemdend. Alsof mensen een probleem creëren. Maar het probleem was er allang, het ontstaat niet pas nu het woord witheid vaker opduikt in de media. Het is nodig dat we dat erkennen. Als we problemen durven aan te pakken en erkennen, kan er iets mooiers ontstaan. (...) Voor we kunnen ontdekken hoe contextuele theologie eruitziet, moeten we eerst zichtbaar maken hoe theologie heeft bijgedragen aan zwart-wit denken. Dat is een spannend proces. Gelovig zijn betekent ook: onrust volgen, angst erkennen, ongemak toelaten en ontdekken dat de vragen die eronder zitten ertoe doen.”

Ik kan dat ten volle onderschrijven. Dat wordt een spannende Kruispoortbijeenkomst als Janneke hier komt spreken over het ‘christen Zionisme’! Schrijf de datum in uw agenda!

HvdW

Hallo met God, Ik ben er niet

Marc Mulders heeft niet alle e-mails bewaard. Maar er zijn er meer dan voldoende om een goed beeld te geven van de bijzondere band die ze met elkaar hadden: beeldend kunstenaar Marc Mulders en schrijver Joost Zwagerman. Ze hadden intensief mailcontact in de vier maanden voorafgaand aan de zelfverkozen dood van Zwagerman (op 8 september 2015). De aanleiding was de gedichtenbundel die Zwagerman wilde uitgeven, met bij elk gedicht een passende illustratie van Mulders.

Begin mei 2015 mailt Zwagerman hem daarover voor het eerst: “Ik heb onlangs een nieuwe gedichtenbundel geschreven, ‘Wakend over God’, de titel spreekt voor zich. Ik heb de bundel-in-woording laten lezen aan Jaap Goedegebuure en hij was enthousiast en noemt de bundel ‘mijn gevecht met de Engel’ Jap schreef ik aan omdat hij als geen ander autoriteit is op het gebied van poëzie en mystiek. Ik dacht en denk aan jou, omdat alle gedichten over ‘geloofskwesties’ gaan, een letterlijke ‘worsteling’ met God, een thema dat jou vermoedelijk aanspreekt.

Dat was het begin van een bijzonder samenspel tussen dichter en kunstenaar. Het was *a match in heaven*.

Bij Mulders heeft religie altijd een rol gespeeld in zijn kunst. In de jaren tachtig en negentig werd hij er in de kunstrecensies nog om verketterd. “Ik ben de ayatollah van het zuiden genoemd. Religie, traditie en ambacht, dat was destijds vloeken in de Amsterdamse kunstkerk.”

Zwagerman heeft net als Mulders rooms-katholieke roots. In een van zijn e-mails schrijft hij: “Ik ben katholiek opgevoed, echter met zachte hand, zal ik maar zeggen. Met beatmissen in de jaren zeventig. Ik heb heilige communie gedaan, maar in de puberteit was het gedaan, echter zonder geloof ooit als tegenstander te zien. In tegendeel.”

Religie was nooit leidmotief in het werk van Zwagerman, tot deze dichtbundel die postuum verschijnt. Daarin wordt de geloofsstrijd beschreven van een naamloos blijvend ik, die soms in zijn verbeelding, soms letterlijk, met het Opperwezen in gevecht raakt over zijn worsteling met God en geloof.

Mulders: “Ik zie dit als een religieuze coming-out van Joost.”

Om één te zijn, hoeft men het niet over alles eens te zijn.

Contact

Iemand belt mij telkens op, zegt niets, vaag hoor ik een ademhaling zweven, het kan de mijne zijn, maar ook die van een ander, die hardnekkig zwijgt. Ik leg weer op. Ben nu een man die vreemde telefoontjes krijgt.

De display toont een nummer met de code van een land dat ik niet ken. Ik toets dat nummer, een voice mail klinkt. "Hallo met God, Ik ben er niet. Laat naam noch boodschap achter, Ik bel nooit terug. Leef rustig verder, wacht desnoods tot piep, maar zwijg."

Prompt word ik door de beller toch teruggebeld. Weer hoor ik niets, hooguit die vage adem. Ik ben de man die stil zijn hartslag telt.

Ooit bel ik Hem terug en zeg dan wél iets na de piep. Dat doe ik niet meteen. Ik wacht tot ik een geheim nummer krijg. Die dag is nu, het contact is hier. Ik toets Zijn nummer in. Krijg geen gehoor. Hij was me voor. Hij heeft mijn nummer ingesteld.

Joost Zwagerman

inkijk

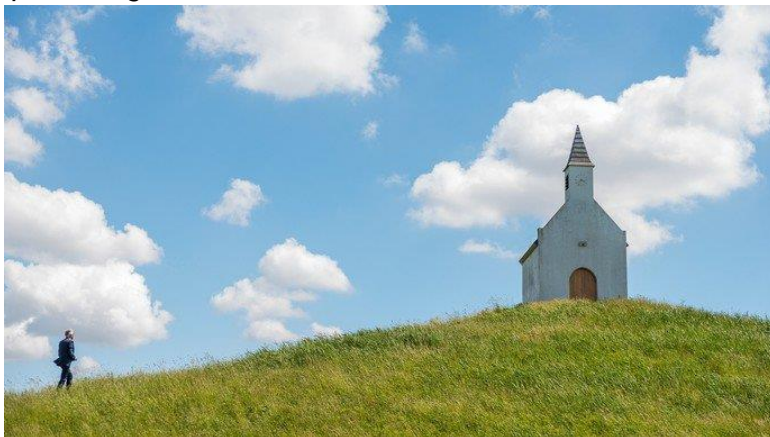
Toen was geloof heel gewoon en onweerlegbaar was de waarheid van de Vader en de Zoon, toen de schaduw van de oorlog langzaam wegtrok uit dit land, land van wolken en van woorden, land van werken en van kerken, land van God en middenstand.

Houvast

Op dinsdag 5 september was de 1e koffie ochtend voor 75+ van dit seizoen en ook Piet en ik gingen er heen. Helaas waren een aantal vaste koffiedrinkers verhinderd te komen dus de groep was niet zo groot. Omdat het jaarthema van de remonstranten dit jaar "HOUVAST" is, had Roos het volgende lied van Stef Bos als inleiding:

Toen was geloof heel gewoon

*mijn vader was van voor de oorlog kind van Kuyper en Colijn
mannenbroeders, orgelklanken, Institutie van Calvijn,
tijd van werken om den brode, maar het kon niet met brood alleen,
bidden voor het avondeten, zondagsrust en nergens heen.
En op een dag werd alles anders*

*de kerk stond niet meer in het midden
en hij zat daar met gevouwen handen
en zag een andere tijd beginnen maar
hield zich vast aan zijn principes, man van daden bij het woord,
man van houvast en tradities, samen zingen in een koor.
Toen was geloof heel gewoon en onweerlegbaar was de waarheid
van de Vader en de Zoon,
toen de schaduw van de oorlog langzaam wegtrok uit dit land,
land van wolken en van woorden, land van God en middenstand.
Mijn moeder was van voor de oorlog, het leven was nog afgelijnd,
altijd binnen grenzen blijven, God is groot en wij zijn klein,
heel het leven stond geschreven, van de wieg tot aan het graf,
een rechte weg om niet te dwalen en je wist altijd waar je was.
Maar die tijd van Tien Geboden, ze viel langzaam uit elkaar,
dansen was niet meer des duivels, alles lag opeens op straat.
Vrije liefde, idealen, een bonte optocht trok voorbij
en een deel van haar wou meegaan, maar het was niet meer haar
tijd.
Toen was geloof heel gewoon en onweerlegbaar was de waarheid
van de Vader en de Zoon,
toen de schaduw van de oorlog langzaam wegtrok uit dit land,
land van wolken en van woorden, land van werken en van kerken,
land van God en middenstand.*

Naar aanleiding hiervan kwam een gesprek op gang waarbij een ieder, als ie dat wilde, kon vertellen wat zijn/haar HOUVAST in het leven is en een levendig gesprek kwam op gang. Heel goed om dat alles eens voor jezelf te bedenken en heel boeiend om elkaar op die manier wat beter te leren kennen.

De volgende keer is dinsdag 7 november om 10.30 uur, dus alle 75+ houd die ochtend er voor vrij, het is de moeite waard.

Atie Korpershoek

Komende preekbeurten

15 oktober	Ds. M. Junte	Aanvang: 10.00 uur
29 oktober	Ds. R. Ritmeester Vriendendienst	Aanvang: 10.00 uur
12 november	Dhr. A. Overdiep	Aanvang: 10.00 uur
26 november	Ds. R. Ritmeester Laatste zondag kerkelijk jaar	Aanvang: 10.00 uur
10 december	Ds. C. Dahmen	Aanvang: 10.00 uur
25 december	Ds. R. Ritmeester Kerstviering	Aanvang: 10.00 uur
7 januari	Ds. R. Ritmeester Aansluitend Nieuwjaarsontmoeting	Aanvang: 10.00 uur
21 januari	Ds. E. Swinkels	Aanvang: 10.00 uur
4 februari	Ds. R. Ritmeester Viering Avondmaal	Aanvang: 10.00 uur
18 februari	Ds. E. Cossee	Aanvang: 10.00 uur
4 maart	Ds. R. Ritmeester Alg. Vergadering van Leden en Vrienden	Aanvang: 10.00 uur
25 maart	Ds. C. Dahmen Palmzondag	Aanvang: 10.00 uur
29 maart	Ds. R. Ritmeester Witte Donderdag – Viering Avondmaal	Aanvang: 19.00 uur
30 maart	Geen voorganger Viering Goede Vrijdag	Aanvang: 19.00 uur
1 april	Ds. R. Ritmeester Paasviering	Aanvang: 10.00 uur
22 april	Ds. E. Sieverink	Aanvang: 10.00 uur